

Анотації

Проаналізовано сучасний стан законодавчого врегулювання правового становища Президента України в частині наявних гарантій забезпечення належної реалізації наданих йому повноважень, складником яких є імунітет глави держави. Досліджено сучасний стан законодавчого врегулювання імунітету Президента України та запропоновано заходи до його вдосконалення.

Проанализировано современное состояние законодательного урегулирования правового положения Президента Украины в части существующих гарантий обеспечения должной реализации данных ему полномочий, составляющей которых выступает иммунитет главы государства. Исследовано современное состояние законодательного урегулирования иммунитета Президента Украины и предложены меры по его усовершенствованию.

Current state of legislative regulation of the President of Ukraine legal status concerning existing guarantees of proper realization guaranteeing of his authorities, which component is immunity of head of the state, is analyzed. Current state of legislative regulation of the President of Ukraine immunity is researched and measures of its improvement are offered.

УДК 341.456

О. В. МЕЩЕРЯКОВА,
ад'юнкт

Харківського національного університету внутрішніх справ

ГЕНЕЗА ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО УЧАСТІ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ

Важливим напрямком багатогранної діяльності ООН залишаються миротворчі операції. При цьому зміст таких операцій поступово змінюється: замість припинення бойових дій дедалі більше місця в них посідають заходи з підтримання громадської безпеки і правопорядку, охорони прав і свобод громадян на території конфлікту, тобто здійснення власне поліцейських функцій. Зазначені обставини спричиняють зміни у складі миротворчого контингенту та миротворчого персоналу, на які покладено виконання заходів щодо підтримання миру. Відповідно дедалі більшу роль у реалізації поставлених перед миротворцями цілей відіграють представники поліцейських (міліцейських) підрозділів.

Україна як суб'єкт міжнародних миротворчих операцій бере активну участь у підтриманні міжнародного миру та безпеки вже більше 15 років. Вагомий внесок у забезпечення міжнародного миру роблять працівники органів внутрішніх справ України. Більше того, усвідомлюючи відповідальність у справі підтримання міжнародного миру і безпеки, враховуючи зобов'язання України як держави-члена ООН надавати свою допомогу в запобіганні конфліктам та в їх розв'язанні, керівництво МВС України розглядає питання участі працівників органів внутрішніх справ України у міжнародних миротворчих операціях як одне з найважливіших завдань та пріоритетних напрямків діяльності МВС.

Слід зазначити, що в науці міжнародного права окремим аспектам операцій ООН з підтримання миру присвячено значну кількість робіт як зарубіжних, так і українських науковців, зокрема: Д. Джаймо, К. А. Бекашева, В. Ф. Заємського, В. О. Колосова, Е. С. Кривичкової, І. І. Лукашука, В. С. Семенова, В. Н. Федорова та ін. Варто відзначити, що багато уваги зазначеній темі приділяють вітчизняні науковці-адміністративісти, а саме: В. О. Заросило, М. Н. Курко, М. В. Міхеєв, О. О. Теличкін. Разом із тим, деякі аспекти зазначеної в статті проблематики залишаються поза увагою вітчизняних правознавців, що не відповідає актуальності цих питань і міжнародно-правовій практиці.

Метою статті є аналіз становлення та розвитку законодавства України щодо участі органів внутрішніх справ України в міжнародних миротворчих операціях ООН; вироблення конкретних рекомендацій, направлених на вдосконалення деяких положень.

Історія миротворчої діяльності України розпочалася в 1992 р., коли Верховна Рада України прийняла Постанову «Про участь батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії» [1].

Епохальною датою для Міністерства внутрішніх справ України став травень 1994 р., коли перші українські правоохоронці були

відраджено до місії ООН на території колишньої Югославії. Цьому передувала Постанова Верховної Ради України «Про збільшення чисельності батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах ООН на території колишньої Югославії та надіслання групи військових спостерігачів», п. 2 якої доручав «Міністерству внутрішніх справ виділити до 20 осіб для можливого використання у силах цивільної поліції Сил ООН у колишній Югославії» від 19 листопада 1993 р. [2].

Починаючи з 14 працівників Міністерства внутрішніх справ України, які першими були відправлені на територію колишньої Югославії у 1994 р., з кожним роком ця кількість зростає, так само як і розширюється географія участі українських миротворців. За словами начальника Департаменту кадрового забезпечення МВС України генерал-майора міліції В. Криволапчука, з того часу в міжнародних миротворчих операціях, що проводилися під егідою ООН, ЄС та ОБСЄ, взяло участь більше 2 тис. працівників міліцейського відомства [3, с. 4]. Українці брали участь у врегулюванні конфліктів на території колишньої Югославії, в Анголі, у Косово, Східному Тиморі, Демократичній Республіці Конго, Боснії та Герцеговині, Судані, Грузії тощо. У квітні 2009 р. Секретаріат ООН запропонував Україні направити миротворчий персонал кількістю до 5 осіб для участі в місії ООН у Кот-д'Івуарі. МВС прийняло цю пропозицію [3, с. 4]. У вересні 2009 р. Президент України В. А. Ющенко підписав Указ про направлення миротворчого персоналу із числа працівників органів внутрішніх справ України загальною чисельністю до 10 осіб для участі України у Силах ООН з підтримання миру на Кіпрі [4]. І зовсім нещодавно був підписаний Указ Президента України про участь України в наданні оперативної підтримки Місії ООН у Кот-д'Івуарі та направленні миротворчого контингенту загальною чисельністю до 25 осіб з числа миротворчого контингенту, який діє у складі Місії ООН у Ліберії, у строки, визначені Радою Безпеки ООН, на період до трьох місяців [5].

За даними Організації Об'єднаних Націй станом на 30 вересня 2009 р. кількість миротворців з України становить 383 особи і вони представлені в п'яти місіях ООН, зокрема у: Місії ООН у Демократичній Республіці Конго (МООНДРК), Місії ООН у справах тимчасової адміністрації в Косово (МООНК), Місії ООН у Ліберії (МООНЛ), Місії ООН у Судані (МООНС), Інтегрованій місії ООН у Тиморі-Лешті (ІМООНТ). Наша держава посідає

40 місце серед 116 країн, які надають свій персонал та контингент для підтримання міжнародного миру. Традиційно першу трійку лідерів за чисельністю осіб очолюють Пакистан (10580), Бангладеш (9458) та Індія (8752) [6].

Правовою основою міжнародної миротворчої діяльності України є Конституція, закони України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інші нормативно-правові акти. Варто зазначити, що процес формування комплексної системи нормативно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України в міжнародних миротворчих операціях ще триває, адже сам характер миротворчої діяльності у світі є досить динамічним, що потребує вчасного внесення змін до діючого національного законодавства. Процес розвитку, на думку науковців, проходить певні етапи. Зокрема, О. О. Теличкін виділяє два етапи: перший – етап становлення та другий – етап удосконалення [7, с. 122–123]. На думку В. О. Заросило, у розвитку миротворчої діяльності МВС України можна виділити три етапи: початковий етап; етап становлення; етап розвитку [8, с. 82–87].

У генезі законодавства України щодо участі органів внутрішніх справ України в міжнародних миротворчих операціях, на нашу думку, умовно можна виділити чотири етапи.

Перший етап – *підготовчий*, або *початковий*. Він характеризується започаткуванням нового напрямку в діяльності МВС України – миротворчої. У часовому проміжку цей етап триває з 1994 (1993) р. по 1996 р.

Перший етап розпочинається власне з вказаної Постанови Верховної Ради України «Про збільшення чисельності батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах ООН на території колишньої Югославії та надіслання групи військових спостерігачів», п. 2 якої доручав «Міністерству внутрішніх справ виділити до 20 осіб для можливого використання у силах цивільної поліції Сил ООН у колишній Югославії» від 19 листопада 1993 р. [2]. Початком ми визначаємо дві дати тому що, хоча вказана Постанова була прийнята у 1993 р., перші українські правоохоронці були відраджено до місії ООН на території колишньої Югославії у травні 1994 р. Кінцем першого етапу можна назвати Розпорядження МВС України «Про вдосконалення організації системи підготовки працівників органів внутрішніх справ України у миротворчих місіях ООН» від 14 травня 1996 р. № 107 [9]. Ми погоджуємось із думкою В. О. Заросило, що в зазначеному

розпорядженні було зроблено першу спробу проаналізувати процес участі працівників ОВС України в миротворчих місіях, визначити проблеми та недоліки, розробити певну систему відбору, тестування та підготовки кандидатів, окреслити коло інших питань щодо забезпечення діяльності МВС України. Це був перший документ, який підвів підсумки першого етапу участі працівників органів внутрішніх справ України у міжнародних миротворчих операціях та намітив конкретні шляхи розвитку зазначеної діяльності [8, с. 84].

Другий етап – *становлення*. Він характеризується практичним утіленням у життя раніше намічених планів. МВС України стало провідною організацією у вирішенні всіх питань миротворчості та участі працівників органів внутрішніх справ України у міжнародних миротворчих операціях [8, с. 84]. Другий етап триває з 1996 р. по 1998 р. У цей час була прийнята Конституція України; сформувалася певна система відбору та підготовки працівників органів внутрішніх справ до міжнародних миротворчих операцій. Основними правовими документами стали розпорядження та службові доручення МВС України, зокрема: Розпорядження МВС України «Про учбово-організаційні збори кандидатів на посади поліцейських спостерігачів в колишній Югославії» від 10 квітня 1996 р. № 2167/Бч [10], службове доручення МВС України «Про проведення екзаменаційного збору працівників органів внутрішніх справ України з метою тестування на предмет володіння англійською мовою та вміння керувати автомобілем для їх подальшого відбору та направлення до складу підрозділів цивільної поліції ООН у колишній Югославії» від 18 вересня 1997 р. № 501 [11]. Закінчення другого етапу і початок третього датуються 24 лютого 1998 р., коли було видано наказ МВС України «Про створення в Національній академії внутрішніх справ України Центру підготовки кадрів до міжнародних миротворчих місій ООН» [12], який мав велике значення для розвитку миротворчого руху в цілому.

Третій етап – *етап розвитку та вдосконалення*. Він характеризується прийняттям великої кількості нормативно-правових актів у сфері миротворчості. Це найбільш довгий за часовим проміжком період – з 1998 р. по 2009 р.

Одним із значущих нормативно-правових актів цього періоду є Закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» [13]. Уперше чітко прописано, що Україна розглядає участь у міжнародних

миротворчих операціях як важливий чинник своєї зовнішньої політики. Закон визначив правові, організаційні та фінансові засади щодо участі України в міжнародних миротворчих операціях, а також порядок направлення Україною військового та цивільного персоналу, організації його підготовки та забезпечення для участі в діяльності з підтримання чи відновлення міжнародного миру і безпеки. Позитивним є те, що вперше чітко визначаються терміни «міжнародні миротворчі операції», «миротворчий контингент», «миротворчий персонал», «матеріально-технічні ресурси та послуги»; інше питання – наскільки вони співвідносяться з міжнародною термінологією у галузі миротворчої діяльності, зокрема ООН.

До нормативно-правових актів цього періоду слід також віднести наказ МВС України «Про затвердження Положення про миротворчий персонал працівників органів внутрішніх справ України, осіб, звільнених з органів внутрішніх справ за віком або вислугою років, та відібраних для відрядження для участі в міжнародних миротворчих операціях» № 286 від 18 квітня 2001 р., який пізніше був скасований та замінений удосконаленим наказом МВС України «Про організаційне забезпечення миротворчої діяльності МВС України» № 1490 від 7 грудня 2003 р. [14]. З метою вдосконалення роботи МВС України із забезпечення участі працівників органів і підрозділів внутрішніх справ, військовослужбовців внутрішніх військ МВС України, відібраних для відрядження для участі в міжнародних миротворчих операціях, наказом передбачалося затвердження таких нормативно-правових актів: Положення про миротворчий персонал МВС України; Порядок та направлення працівників органів внутрішніх справ, військовослужбовців внутрішніх військ МВС України для участі в міжнародних миротворчих операціях; Положення про Комісію МВС України з відбору та направлення працівників органів внутрішніх справ, військовослужбовців внутрішніх військ МВС України для участі в міжнародних миротворчих операціях; Інструкція щодо організації проходження служби працівниками органів внутрішніх справ, військовослужбовцями внутрішніх військ МВС України, які перебувають у відрядженні у складі миротворчих підрозділів МВС України та підрозділів міжнародної цивільної поліції в миротворчих місіях Організації Об'єднаних Націй, Організації з Безпеки та Співробітництва в Європі, Європейського Союзу, інших міжнародних організацій або тих, що

створені на підставі двосторонніх чи багатосторонніх міжнародних договорів України; Положення про Комісію з питань організації та правового забезпечення міжнародної миротворчої діяльності органів внутрішніх справ України; Положення про нагрудний знак миротворчого персоналу МВС України «POLICE OF UKRAINE» та персоніфікаційну табличку [14].

Положення про миротворчий персонал МВС України визначає правові та організаційні засади щодо участі миротворчого персоналу МВС України у міжнародних миротворчих операціях. У Положенні подається визначення таких термінів, як «миротворчий персонал» (із вказівкою, хто до нього належить), «спецпідрозділ», «кінологічний миротворчий підрозділ МВС України», «спостерігачі». Також зазначаються завдання миротворчого персоналу, права та обов'язки командира миротворчого персоналу, права та обов'язки члена миротворчого персоналу.

Порядок відбору та направлення працівників органів внутрішніх справ, військовослужбовців внутрішніх військ МВС України для участі в міжнародних миротворчих операціях визначає чисельність та якісний склад миротворчого персоналу МВС України, попередній відбір працівників ОВС, військовослужбовців внутрішніх військ МВС для участі в міжнародних миротворчих операціях; регламентує відбір та спеціальну підготовку кандидатів для направлення до місій; описує організацію направлення та забезпечення діяльності миротворчого персоналу; передбачає порядок продовження терміну відрядження, порядок повторного направлення для участі в миротворчих операціях, а також власне повернення працівників із відрядження.

Положення про Комісію МВС України з відбору та направлення працівників органів внутрішніх справ, військовослужбовців внутрішніх військ МВС України для участі в міжнародних миротворчих операціях визначає організаційні засади щодо відбору кандидатів на посади миротворчого персоналу.

Інструкція щодо організації проходження служби працівниками органів внутрішніх справ, військовослужбовцями внутрішніх військ МВС України, які перебувають у відрядженні у складі миротворчих підрозділів МВС України та підрозділів міжнародної цивільної поліції в миротворчих місіях Організації Об'єднаних Націй, Організації з Безпеки та Співробітництва в Європі, Європейського Союзу, інших міжнародних організацій або тих, що створені на підставі двосторонніх чи

багатосторонніх міжнародних договорів України визначає організацію та порядок проведення тестування кандидатів, зарахування в резерв, звільнення від обійманих посад за основним місцем проходження служби, призначення на посади Спеціального центру НАВСУ, направлення кандидатів для участі в миротворчих операціях ООН, ОБСЄ, ЄС та інших міжнародних організацій, відрядження працівників при поверненні з місій і визначає порядок обліку, ведення службової документації під час організаційно-відбіркових зборів, підготовки до направлення, перебування, продовження терміну службового відрядження, відкликання та повернення миротворчого персоналу з місій.

Положення про Комісію з питань організації та правового забезпечення міжнародної миротворчої діяльності органів внутрішніх справ України визначає організаційні засади щодо наукового та аналітичного забезпечення участі працівників ОВС України в діяльності з підтримання міжнародного миру і безпеки.

Положення про нагрудний знак миротворчого персоналу МВС України «POLICE OF UKRAINE» та персоніфікаційну табличку визначає організаційні засади щодо виготовлення, видачі та носіння нагрудного знака й персоніфікаційної таблички члена миротворчого персоналу.

Четвертий етап – *стратегічний*. Власне, цей етап розпочався зі Стратегії міжнародної миротворчої діяльності України, затвердженою Указом Президента України від 15 червня 2009 р. № 435 [15] (далі – Стратегія).

Стратегія чітко говорить про те, що участь України у міжнародній миротворчій діяльності є не тільки важливим чинником зовнішньої політики держави, а й одним з основних напрямів державної політики з питань національної безпеки. У вказаному документі наголошено на тому, що основну увагу слід приділити розширенню участі нашої держави в міжнародних миротворчих операціях як одній із найбільш результативних форм міжнародної миротворчої діяльності. Стратегія визначає пріоритетні цілі участі держави у міжнародній миротворчій діяльності, завдання та механізми реалізації національних інтересів у цьому процесі. Позитивним є те, що в самій Стратегії говориться про необхідність удосконалення законодавства з питань міжнародної миротворчої діяльності України, зокрема, з метою: гармонізації національного законодавства з відповідними рішеннями міжнародних організацій з питань безпеки в частині, що стосується

визначення правового статусу миротворчого контингенту та миротворчого персоналу, їх прав, обов'язків та відповідальності; удосконалення системи керівництва процесом підготовки та участі України в міжнародних миротворчих операціях; створення умов для широкого залучення до участі у міжнародних миротворчих операціях цивільного персоналу, державних та недержавних організацій для надання миротворчих послуг; поліпшення соціального та правового захисту учасників міжнародних миротворчих операцій та членів їх сімей. Наголошено на необхідності чіткого розмежування повноважень органів державної влади у сфері міжнародної миротворчої діяльності України, уточнення порядку взаємодії між ними, визначення переліку органів державної влади, працівники яких можуть залу-

чатися до участі в міжнародних миротворчих операціях.

Зважаючи на вищезазначену необхідність удосконалення національного законодавства, вважаємо, що подальший розвиток законодавства України буде розвиватися в контексті реалізації Стратегії міжнародної миротворчої діяльності України.

Висновки. Аналіз становлення та розвитку законодавства України щодо діяльності органів внутрішніх справ України в міжнародних миротворчих операціях ООН свідчить про те, що існує необхідність суттєвого удосконалення національної нормативно-правової бази у сфері миротворчої діяльності з урахуванням новітнього досвіду проведення операцій ООН з підтримання миру.

Література

1. Про участь батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії : постанова Верховної Ради України від 3 лип. 1992 р. № 2538-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.
2. Про збільшення чисельності батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах ООН на території колишньої Югославії та надіслання групи військових спостерігачів : постанова Верховної Ради України від 19 листоп. 1993 р. № 3626-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.
3. Голубовська С. Мир для чужої країни / С. Голубовська // «Моменти» (додаток до громад.-прав. тижневика «Іменем Закону»). – 2009. – № 3. – С. 4.
4. Про направлення миротворчого персоналу для участі України у Силах Організації Об'єднаних Націй з підтримання миру на Кіпрі : указ Президента України від 11 верес. 2009 р. № 732/2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.
5. Про направлення миротворчого контингенту для участі України в наданні оперативної підтримки Місії ООН у Кот-д'Івуарі : указ Президента України від 23 жовт. 2009 р. № 854/2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/contributors>.
7. Теличкін О. О. Актуальні питання правового забезпечення участі працівників органів внутрішніх справ України в міжнародних операціях з підтримки миру / О. О. Теличкін // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2003. – Вип. 23. – С. 122–126.
8. Заросило В. О. Адміністративно-управлінські аспекти розширення участі та збільшення чисельності працівників органів внутрішніх справ України у міжнародних миротворчих операціях / В. О. Заросило // Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 1. – С. 81–90.
9. Про вдосконалення організації системи підготовки працівників органів внутрішніх справ України у миротворчих місіях ООН : розпорядження МВС України від 14 трав. 1996 р. № 107 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.
10. Про учбово-організаційні збори кандидатів на посади поліцейських спостерігачів в колишній Югославії : розпорядження МВС України від 10 квіт. 1996 р. № 2167/Бч [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.
11. Про проведення екзаменаційного збору працівників органів внутрішніх справ України з метою тестування на предмет володіння англійською мовою та вміння керувати автомобілем для їх подальшого відбору та направлення до складу підрозділів цивільної поліції ООН у колишній Югославії : службове доручення МВС України від 18 верес. 1997 р. № 501 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.
12. Про створення в Національній академії внутрішніх справ України Центру підготовки кадрів до міжнародних миротворчих місій ООН : наказ МВС України від 24 лют. 1998 р. № 113 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.
13. Про участь України в міжнародних миротворчих операціях : закон України від 23 квіт. 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.
14. Про організаційне забезпечення миротворчої діяльності МВС України : наказ МВС України від

7 груд. 2003 р. № 1490 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.

15. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24 квітня 2009 року «Про Стратегію міжнародної миротворчої діяльності України» : указ Президента України від 15 черв. 2009 р. № 435/2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.

Надійшла до редколегії 18.11.2009

Анотації

Проаналізовано національне законодавство України, що регулює участь органів внутрішніх справ України в міжнародних миротворчих операціях ООН.

Проанализировано национальное законодательство, которое регулирует участие органов внутренних дел Украины в международных миротворческих операциях ООН.

National legislation that regulates participation of internal affairs agencies of Ukraine in UN international peace-keeping operations is analyzed.

УДК 351.74(477)

І. В. КРИЦАК,

ад'юнкт

Харківського національного університету внутрішніх справ

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Кожне соціальне явище є результатом численних соціальних взаємодій, що розвивається під впливом значної кількості внутрішніх та зовнішніх чинників. Держава не є винятком, оскільки вона «в жодному разі не є інертною, вона завжди діє, і діє при цьому дуже енергійно, тобто активне, діяльне начало є способом її існування» [1, с. 9]. На її виникнення, розвиток та функціонування впливають як процеси, що відбуваються всередині самого державного механізму, так і фактори, які корегують спрямованість її функцій, так би мовити, «ззовні», з боку інститутів громадянського суспільства.

Дослідження функцій держави є одним із традиційних напрямків теоретико-правового пошуку. У різні часи цьому питанню приділяли увагу такі науковці, як В. С. Афанасьєв, М. В. Баглай, Ф. Д. Байрамов, М. І. Байтін, А. І. Денисов, Л. І. Загайнов, А. С. Захаров, Л. І. Каск, Б. П. Курашвілі, Б. М. Лазарєв, Л. А. Морозова, І. С. Самощенко, М. В. Черноголовкін та багато інших. Але динаміка суспільних відносин вимагає постійного оновлення наукових уявлень про функціонування держави як суверенної організації громадянського суспільства.

Метою статті є дослідження закономірностей трансформації державних функцій відповідно до зміни сутності держави в умовах формування постіндустріального суспільства. Наукова новизна полягає в обґрунтуванні зміни функціональної спрямованості діяльності органів

внутрішніх справ у нових історичних умовах.

З моменту свого виникнення держава виконувала різноманітні функції, що мали як вузькокласове, так і загальносоціальне спрямування. С. Н. Єгоров зводить їх до двох основних: організацію придушення та організацію співіснування [2, с. 117]. На попередніх стадіях розвитку держави переважали функції, спрямовані на захист інтересів панівного класу. У той же час, функції держави є досить різноманітними й важко піддаються чіткому розмежуванню з класових позицій. Держава керує й охороняє; здійснює господарську діяльність, забезпечує потреби людей; веде пропаганду, виконуючи інформаційно-пошукову функцію у сфері науки; забезпечує захист громадян за кордоном; вирішує конфлікти судовим і позасудовим шляхом. Унаслідок цього відбувається природне ускладнення як функцій держави, так і органів, що забезпечують їх виконання [3, с. 132]. Функції держави є вкрай чутливими до сутнісних змін держави. Процес еволюції функцій держави, на думку В. Сердюка, сприймається як відображення результату діяльності державних владних інституцій та вказує на найбільш актуальні завдання держави і шляхи їх вирішення в конкретний період [4, с. 27].

У державності того або іншого суспільства зберігається спадковість функцій, але діє й механізм їх оновлення. На появу нових функцій впливають самоорганізаційні, суб'єктивні й навіть випадкові (синергетичні) процеси [1, с. 10].